

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 25/2021-44

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a zo sudcov Miroslava Duriša a Ladislava Duditša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného URBAN STEINECKER GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., advokátskou kanceláriou, Havlíčkova 16, Bratislava, IČO 47 244 895, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Ondrej Urban, MBA, proti postupu Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 1 CbZm 241/2014 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 5 Zm 1020/2013) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 1 CbZm 241/2014 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 5 Zm 1020/2013) **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava V **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 1 CbZm 241/2014 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 5 Zm 1020/2013) konal bez zbytočných prieťahov.
3. [REDAKOVANÉ] **priznáva** finančné zadost'učinenie v sume 1 500 €, ktoré **je** Okresný súd Bratislava V **povinný** vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava V **je povinný** nahradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 450,29 € a zaplatiť ich právnomu zástupcovi advokátovi JUDr. Ondrejovi Urbanovi, MBA, URBAN STEINECKER GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., advokátska kancelária, Havlíčkova 16, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 2. decembra 2020 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 CbZm 241/2014 [pôvodne vedenom pod sp.zn. 5 Zm 1020/2013 (ďalej len „napadnuté konanie“)].

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že okresný súd vydal proti sťažovateľovi zmenkový platobný rozkaz na zaplatenie sumy 16 660,62 eur s príslušenstvom č. k. 5 Zm 1020/2013-15 zo 4. novembra 2013, proti ktorému podal sťažovateľ námietky. Podľa názoru sťažovateľa „*Po podaní námietok proti zmenkovému platobnému rozkazu mal byť postup porušovateľa absolútne plynulý, mal nadviazať na skrátené konanie, a v súlade s požiadavkou rýchlosti malo byť vo veci nariadené pojednávanie, na ktorom by súd rozsudkom vyslovil, či zmenkový platobný rozkaz ponecháva v platnosti, alebo či ho zrušuje, a v akom rozsahu. Nesplnenie požiadavky rýchleho prejednania námietok de facto zmarilo účel procesnej úpravy, v ktorej zákonodarca vyjadril záujem na rýchlom rozhodnutí o nárokoch vyplývajúcich zo zmenky, a to v krátkych lehotách a za dôsledného uplatnenia koncentračnej zásady.*“. Sťažovateľ považuje „*už zo samej celkovej dĺžky súdneho konania za preukázané, že porušovateľ porušuje jeho právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, keďže vzhľadom na celkovú dĺžku súdneho konania koná (i) nesústredene; (ii) neefektívne; (iii) nekoordinovane; a (iv) zjavne pomaly, nakoľko napádané konanie bolo začaté na podklade zmenkového platobného rozkazu zo dňa 04.11.2013, proti ktorému boli sťažovateľom podané námietky dňa 04.12.2013, a teda ku dňu podania ústavnej sťažnosti trvá toto konanie 7 rokov - takáto dĺžka súdneho konania je podľa nazerania Ústavného súdu Slovenskej republiky, ako i Európskeho súdu pre ľudské práva (aj bez ďalšieho) absolútne neprípustná a ústavne non-konformná, nehovoriac o konaní, ktoré malo mať pôvodne skrátený charakter.*“. V závere sťažovateľ uzatvára, že „*ak súdne konanie nie je právoplatne ukončené ani po 7 rokoch konania, tak také konanie súdu je zjavne nesústredené, neefektívne a neúčinné, a je možné ho označiť za konanie so zbytočnými prietahmi.*“.

3. Sťažovateľ v petite podanej ústavnej sťažnosti navrhol, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„*1. Základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručené v zmysle čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, konaním a postupom Okresného súdu Bratislava V, v súdnom konaní vedenom pod sp. zn. 1 CbZm 241/2014 (pôvodne pod sp. zn. 5 Zm 1020/2013) porušené bolo.*

2. Ústavný súd Slovenskej republiky prikazuje Okresnému súdu Bratislava V, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 1 CbZm 241/2014 (pôvodne pod sp. zn. 5 Zm 1020/2013) konal bez zbytočných prietáhov.

3. Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie vo výške 9.000 Eur, ktoré je Okresný súd Bratislava V povinný uhradiť sťažovateľovi do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava V je povinný nahradiť sťažovateľovi náhradu trov konania a trov právneho zastúpenia, a to vo výške 900,58 Eur na bankový účet právneho zástupcu sťažovateľa do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení z 9. februára 2021 konštatovala čiastočnú opodstatnenosť podanej ústavnej sťažnosti. Poukázala na okolnosť, že súd v konaní od začiatku v roku 2013 až do mája 2016 konal priebežne, bez prietáhov, pričom „... jednotlivé procesné úkony boli zo strany súdu uskutočňované v časovom rozmedzí niekoľkých mesiacov. Následne prebiehalo v súvisiacom konaní znalecké dokazovanie, pričom vypracovaný znalecký posudok bol súdu doručený dňa 03.04.2018.“. Zdôraznila význam a potrebu vykonania znaleckého skúmania nielen v napadnutom konaní, ale aj súvisiacom konaní vedenom pod sp. zn. 1 CbZm 396/2014, pričom „zákonní sudcovia sa dohodli, že znalecké dokazovanie bude nariadené iba v konaní sp. zn. 1CbZm/396/2014.“. Posledným relevantným úkonom v napadnutom konaní bol pokyn na zaslanie vypracovaného znaleckého posudku stranám sporu 29. marca 2018. Následne konštatovala prietahy v napadnutom konaní spôsobené vo veci konajúcim zákonným sudcom, ktorý bol v napadnutom konaní nečinný. Teda za prietahy v napadnutom konaní v čase od 29. marca 2018 do času podania ústavnej sťažnosti nesie zodpovednosť zákonný sudca, ktorému bol rozhodnutím disciplinárneho senátu zo 17. júna 2020 dočasne pozastavený výkon funkcie sudcu v súvislosti s jeho dlhodobo pretrvávajúcim konaním v rozpore s procesnými predpismi, so statusovými zákonmi a evidentne aj s etickými pravidlami správania sudcu. V dôsledku uvedeného uzavrela, že „... nie je možné podanú ústavnú sťažnosť za obdobie od 10.04.2018 doposiaľ hodnotiť inak, ako dôvodnú, nakoľko zákonný sudca, ktorému bola vec pridelená od 19.5.2016 do 03.08.2020, resp. do 17.06.2020, kedy došlo k zatiaľ neprávoplatnému pozastaveniu výkonu jeho funkcie, zrejme vedome svojim nezodpovedným prístupom k plneniu základných povinností sudcu, spôsobil prietahy v konaní; k ďalším prietahom došlo z objektívnych dôvodov v dôsledku personálnych zmien na súde.“.

4.1. K výške požadovaného finančného zadostučinenia uviedla, že ju považuje „... za neprimeranú a neopodstatnenú, pričom poukazujem na nález ÚS SR sp. zn. III. ÚS 69/2011 zo dňa 03.05.2011, kde v prípade neprimeranej dĺžky konania (v rozsahu 9,5 roka) bolo ako primerané finančné zadostučinenie US SR priznané plnenie vo výške 1.500,- eur.“.

II.2. Replika sťažovateľa:

5. Sťažovateľ vo svojej replike poukázal na vyjadrenie predsedníčky okresného súdu z 9. februára 2021, ktorému vytkol to, že «... „zavádza“ Ústavný súd Slovenskej republiky, lebo v predmetnom súdnom (zmenkovom) konaní sa koná už iba voči sťažovateľovi v procesnom postavení žalovaného 4, pričom voči žalovanému 1, voči žalovanému 2 a voči žalovanému 3 je konanie dávno právoplatne ukončené. Preto neobstojí „právne alibistické konštatovanie porušovateľa“, že ide o náročné konanie, lebo sa dokumenty doručujú do zahraničia, lebo zmenkové konanie nepredstavuje nerozlučné procesné spoločenstvo, ale každý zo (zmenkovo) žalovaných subjektov koná výlučne a len a len za seba a len iba vo vzťahu k tomu (tým skutočnostiam), čo (ktoré) každý jeden zo žalovaných uviedol vo svojich vlastných zmenkových námietkach v zmysle vtedy platného § 175 ods. 1 OSP, ergo ide o samostatné procesné spoločenstvo.». Ďalej namietol celkovú dĺžku konania v trvaní 8 rokov, počas ktorej súd ani neprávoplatne vo veci nerozhodol, pričom samotný okresný súd priznal „nečinnosť a nekonanie za obdobie od 19.05.2016 do 03.08.2020 (čo je doba 4 roky 2 mesiace a 15 dní), čím sám porušovateľ priznáva totálnu nečinnosť v trvaní 4 roky 2 mesiace a 15 dní, čo je absolútne totálny flagrantný prierah v súdnom konaní...“. Navyše zdôraznil aj nedostatky v znaleckom dokazovaní spočívajúce v skúmaní dodatočného „dorámčkovania“ čiar na blankozmenke.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

III.1. Právomoc ústavného súdu:

6. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

7. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7.1. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

7.2. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

8. Podľa § 122 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť môže podať osoba, ktorá tvrdí, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené jej základné práva a slobody.

8.1. Podľa § 133 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenia ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základné práva a slobody. Ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa.

8.2. Podľa § 133 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie môže a) prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

8.3. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

III.2. Ústavnoprávne východiská všeobecne:

9. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Podľa čl. 38 ods. 2 listiny každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokolvek trestného obvinenia proti nemu.

10. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne aj podľa čl. 38 ods. 2 listiny) a obsahom práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 64/2020). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

11. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (v primeranej lehote) v jeho všeobecnom poňatí odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 10/98, I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, II. ÚS 12/01, I. ÚS 89/02, I. ÚS 47/03, IV. ÚS 59/03, IV. ÚS 205/03, IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 64/2020). Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (v primeranej lehote) sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty týkajúcej sa svojich práv (pozri napr. II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, II. ÚS 22/96, II. ÚS 48/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 92/97, I. ÚS 10/98, IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 64/2020). Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy v relevantnej časti ustanovuje

imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem o to, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (PL. ÚS 25/01).

11.1. V praxi sa vyskytujú aj prípady, ku ktorým dochádza až po vydaní rozhodnutia, pretože síce už bolo v konaní rozhodnuté, avšak rozhodnutie nebolo sťažovateľovi doručené, resp. nenadobudlo právoplatnosť. Je preto treba skúmať aj dĺžku konania, ktoré nebolo právoplatne skončené, hoci prípadne už mohlo byť vo veci rozhodnuté [napr. rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veciach Zarembová proti Slovenskej republike z 23. 11. 2010, bod 19, Sirotnák proti Slovenskej republike z 23. 12. 2010, bod 28, Bubláková proti Slovenskej republike z 15. 2. 2011, bod 18].

12. Ústavný súd teda akcentuje, že pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne aj podľa čl. 38 ods. 2 listiny) a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej konštantnej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“ (III. ÚS 127/03). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

12.1. „Základné právo na prejednanie veci bez zbytočných prietahov a v primeranej lehote patrí k tým právam, ktoré zásadným spôsobom spolupodmieňujú spoločnosťou vnímaný stupeň právnej istoty a jeho dodržiavanie je jednou zo záruk posilňovania dôvery občanov v právo a justíciu. Obsah právneho poriadku musí byť rovnako záväzný pre občanov aj pre štát, a to nielen vo svojej abstraktnej podobe, ale predovšetkým konkrétne pri výkone súdnej moci.“ (nález Ústavného súdu Českej republiky č. k. IV. ÚS 193/03 z 15. októbra 2003, rovnako aj rozhodnutia ústavného súdu IV. ÚS 21/2018, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, IV. ÚS 64/2020).

13. Povinnosť súdu a sudcu konať vo veci bez prietahov vyplývala do 30. júna 2016 z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, ktorý bol s účinnosťou od 1. júla 2016 zrušený, a počnúc týmto dňom je úprava civilného sporového, civilného mimosporového a správneho súdneho konania predmetom Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku.

13.1. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní. Napríklad povinnosť súdu konať bez prietahov vyplýva z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, z § 153 CSP o sudcovskej koncentrácii konania, ďalej z § 168 – § 172 CSP o predbežnom prejednaní sporu a následkoch neprítomnosti strán, aj z § 179 ods. 1 CSP, podľa ktorého pojednávanie vedie súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla

na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo § 183 ods. 1 prvej vety CSP, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

14. Ústavný súd nie je súčasťou súdnej sústavy a neprislúcha mu právo dozoru nad rozhodovacou činnosťou všeobecných súdov. Do rozhodovacej činnosti súdov je v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy ústavný súd oprávnený zasiahnuť iba vtedy, ak boli ich konaním alebo nadväzujúcim rozhodnutím porušené ústavou zaručené základné práva a slobody sťažovateľa.

15. Prieťahy v konaní či nečinnosť orgánu verejnej moci sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah orgánu verejnej moci, ktorý môže byť jedno či viacrázový, protiprávny a zároveň aj protiústavný útok týchto orgánov proti základným ústavou zaručeným právam (slobodám), ktorý v čase rozhodovania ústavného súdu predstavuje významné ohrozenie právne existujúceho stavu, pričom taký útok sám osebe nie je výrazom (výsledkom) riadnej rozhodovacej právomoci týchto orgánov alebo ich riadneho postupu. Z uvedenej fakticity musí preto následne vyplývať, že dôsledkom popísaného zásahu orgánu verejnej moci (jeho pasivity) nemožno čeliť inak než ústavnou sťažnosťou a na ňu nadväzujúcim nálezom ústavného súdu.

16. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne aj podľa čl. 38 ods. 2 listiny), ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, IV. ÚS 64/2020).

16.1. V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa [Comingersoll S.A. (Veľká komora), Sürmeli proti Nemecku (Veľká komora), Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, rovnako aj I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07, IV. ÚS 21/2018, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, IV. ÚS 64/2020]. Naostatok aj EŠLP vo svojich rozhodnutiach (rozsudok vo veci H. proti Francúzsku z 24. 10. 1989, rozsudok vo veci Katte Klitsche de la Grange proti Taliansku z 27. 10. 1994 a rozsudok EŠLP vo veci Scordino proti Taliansku č. 1 z 29. 3. 2006) viackrát vyzdvihol dôležitosť správy súdnictva bez prieťahov, ktoré môžu ohroziť jeho účinnosť a dôveryhodnosť.

III.3. Posúdenie veci:

III.3.1. Právna a faktická zložitosť veci:

17. Pokiaľ ide o zložitosť prípadu, môžeme hovoriť o skutkovej alebo právnej zložitosti. Môže ísť napríklad o vec, v ktorej vystupuje viacero strán (rozsudok vo veci H. proti Spojenému kráľovstvu z 8. 7. 1987) alebo v ktorej je potrebné zabezpečiť rôzne dôkazy [rozsudok vo veci Humen proti Poľsku (Veľká komora) z 15. 10. 1999]. Zložitosť prípadu môže taktiež súvisieť s prítomnosťou medzinárodného prvku (rozsudok vo veci Neumeister proti Rakúsku z 27. 6. 1968). Z judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že skutkovo a právne zložité je aj také konanie, ktoré si na posúdenie skutočností, na ktoré treba odborné znalosti, vyžaduje ustanovenie znalca s osobitnými odbornými

znalosťami, resp. spoluprácu znalca s inými odborníkmi – konzultantmi (IV. ÚS 28/05), pričom všeobecný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu znalca pri vypracovaní znaleckého posudku (III. ÚS 111/01, III. ÚS 56/02).

17.1. Predmetom konania je žaloba o plnenie pohľadávky vo výške 16 660,62 eur s príslušenstvom zabezpečenej zmenkou. Predmetné konanie je zaťažené potrebou znaleckého dokazovania, ktoré si vyžaduje určitý primeraný čas na jeho realizáciu. Tento je v okolnostiach veci relevantný, keďže znalecké skúmanie z odboru písmostnalectva, odvetvia ručného písma vyžaduje (i) zabezpečenie ukážok a skúšok písma, ktorých samotné zabezpečenie je podmienené aj spoluprácou so stranami sporu, a (ii) je časovo náročné z dôvodu obmedzeného počtu znalcov a jeho faktickej náročnosti. V tomto ohľade hodnotí ústavný súd predmetné konanie ako náročné v rovine dokazovania, nie v rovine právneho posúdenia, keďže žaloby o plnenie predstavujú bežnú a podstatnú časť civilnej agendy.

III.3.2. Správanie účastníka konania:

18. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne aj podľa čl. 38 ods. 2 listiny) a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V rámci posúdenia druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných priet'ahov v súdnom konaní ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ sa zásadným spôsobom nepodieľal na vzniknutých priet'ahoch. Z jeho strany bolo zaznamenané kratšie obdobie nespolupráce so súdom pri predkladaní ukážok písma potrebných pre posúdenie znalcom, ktoré však nemalo zásadný vplyv na zistené obdobie nečinnosti okresného súdu v napadnutom konaní.

III.3.3. Postup okresného súdu v napadnutom konaní:

19. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne aj podľa čl. 38 ods. 2 listiny) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, je postup okresného súdu v napadnutom konaní.

20. Chronológia vo veci vykonaných úkonov:

- 6. augusta 2013 bol okresnému súdu doručený žalobný návrh obchodnej spoločnosti Tatra – Leasing, s. r. o., Hodžovo námestie 3, Bratislava, IČO 31 326 552 (ďalej len „žalobca“), aj proti sťažovateľovi ako žalovanému vo IV. rade, okresný súd zároveň preberá od žalobcu originál zmenky na sumu 16 660,62 eur,
- 18. septembra 2013 okresný súd vyzval žalobcu na zaplatenie súdneho poplatku z návrhu, zaplatený 30. októbra 2013,
- 4. novembra 2013 okresný súd vydal vo veci zmenkový platobný rozkaz č. k. 5 Zm 1020/2013-15, ktorý sťažovateľ prevzal 1. decembra 2013,
- 4. decembra 2013 boli okresnému súdu doručené sťažovateľom podané námietky proti zmenkovému platobnému rozkazu okresného súdu č. k. 5 Zm 1020/2013-15 zo 4. novembra 2013,

- od 21. januára 2014 do 20. marca 2014 okresný súd doručuje písomnosti žalovanému v II. rade prostredníctvom obce,
- 20. marca 2014 okresný súd uznesením č. k. 5 Zm 1020/2013-107 z 20. marca 2014 rozhodol o ustanovení opatrovníka pre žalovaného v II. rade z dôvodu, že jeho pobyt nie je známy,
- 8. septembra 2014 okresný súd uznesením č. k. 1 CbZm 241/2014-115 uložil sťažovateľovi zaplatiť súdny poplatok za podané námietky proti zmenkovému platobnému rozkazu č. k. 5 Zm 1020/2013-15 zo 4. novembra 2013,
- 4. decembra 2014 okresný súd vyzval žalobcu na vyjadrenie sa k sťažovateľom (ako žalovaným vo IV. rade) podaným námietkam,
- 6. februára 2015 okresný súd nariadil termín pojednávania na 21. apríl 2015,
- 8. apríla 2015 bola okresnému súdu doručená replika žalobcu k námietkam sťažovateľa,
- 21. apríla 2015 okresný súd pojednával vo veci, po vypočutí účastníkov konania bolo pojednávanie odročené na neurčito, sťažovateľ trvá na znaleckom dokazovaní,
- 20. mája 2015 okresný súd nariadil termín pojednávania na 18. október 2015,
- 21. mája 2015 bolo okresnému súdu doručené písomné vyjadrenie sťažovateľa k výzve súdu na určenie odboru, z ktorého žiada vykonať znalecké dokazovanie, a uvedenie otázok pre znalca,
- 6. júla 2015 bolo okresnému súdu doručené písomné podanie sťažovateľa, v ktorom navrhuje a žiada vykonať znalecké skúmanie znaleckým ústavom Akadémiou Policajného zboru,
- 19. októbra 2015 okresný súd pojednával vo veci, bola vypočutá svedkyňa, súd odročil pojednávanie na neurčito s nariadením znaleckého dokazovania a uložením povinnosti sťažovateľovi zabezpečiť ukážky jeho podpisov z obdobia 2007 – 2011,
- od 19. októbra 2015 do 23. júna 2016 okresný súd zabezpečoval podklady pre znalecké skúmanie, sťažovateľ zabezpečil ukážky svojich podpisov až po opakovanej výzve súdu 22. marca 2016, súd 4. mája 2016 zabezpečuje vyjadrenie žalobcu ako majiteľa zmenky k možnosti jej zničenia pri znaleckom skúmaní,
- 23. júna 2016 okresný súd uznesením č. k. 1 CbZm 396/2014-170 z 23. júna 2016 nariadil vo veci znalecké dokazovanie z odboru písomoznalctva, odvetvia ručného písma,
- 3. apríla 2018 bol okresnému súdu doručený znalecký posudok znalkyne Mgr. Evy Forgáčsovej č. 8/2018 z odboru písomoznalctva, odvetvia ručného písma,
- 10. apríla 2018 okresný súd zasiela znalecký posudok stranám sporu.

21. Pri posúdení tohto kritéria musí ústavný súd skonštatovať, že hodnotí napadnuté konanie ako náročné z dôvodu vykonania znaleckého dokazovania, a to práve z odboru písomoznalctva, odvetvia ručného písma. Ústavný súd si je okrem už spomínaného normatívu (bod 18) a z neho vyplývajúcej zodpovednosti zákonného sudcu a napokon aj samotného súdu vedomý aj judikatúry ESĽP, podľa ktorej za priet'ahy ustanoveného znalca spojené s predložením znaleckého posudku je primárne zodpovedný konajúci sudca (rozsudok ESĽP vo veci Capuano proti Taliansku z 25. 6. 1987, sťažnosť č. 9381/81, bod 32, rozsudok ESĽP vo veci Jurica proti Chorvátsku z 2. 5. 2017, sťažnosť č. 30376/13, bod 78), na strane druhej je potrebné vychádzať aj z konkrétnych okolností

veci. Touto optikou ústavný súd preskúmal dĺžku znaleckého skúmania v sťažovateľovej veci a zistil, že jej trvanie z hľadiska numerického výpočtu 1 rok a 9 mesiacov sa môže zdať neprimerané, avšak písomznalecké dokazovanie je vzhľadom na jeho už uvedené špecifiká časovo náročné (tieto skutočnosti sú ústavnému súdu známe z jeho rozhodovacej činnosti). V ich dôsledku nepovažuje ústavný súd dĺžku trvania znaleckého skúmania v predmetnej veci za ústavne neudržateľnú. Ďalšou relevantnou skutočnosťou je, že k znaleckému dokazovaniu pristúpil súd aj v dôsledku návrhu podaného samotným sťažovateľom, ktorému súd vyhovel v snahe ponúknuť sťažovateľovi plný priestor na uplatnenie jeho procesných práv (sťažovateľ bol žalovaný na podklade zmenky, ktorú mal podpísať).

21.1. Pri hodnotení postupu okresného súdu v napadnutom konaní v čase od jeho začiatku až do začatia znaleckého skúmania sa ústavný súd stotožňuje s názorom predsedníčky okresného súdu, ktorá konštatovala, že „... jednotlivé procesné úkony boli zo strany súdu uskutočňované v časovom rozmedzí niekoľkých mesiacov...“, teda aj ústavný súd hodnotí túto časť napadnutého konania ako ústavne súladnú so sťažovateľom označenými právami. Výnimku z uvedeného predstavuje iba časový úsek od 4. decembra 2013, keď boli okresnému súdu doručené sťažovateľom podané námietky proti zmenkovému platobnému rozkazu okresného súdu č. k. 5 Zm 1020/2013-15 zo 4. novembra 2013, do 8. septembra 2014, keď okresný súd uznesením č. k. 1 CbZm 241/2014-115 uložil sťažovateľovi zaplatiť súdny poplatok za podané námietky proti zmenkovému platobnému rozkazu č. k. 5 Zm 1020/2013-15 zo 4. novembra 2013 – k takému kroku mal okresný súd pristúpiť už v skoršom časovom období, resp. bezprostredne po ich prijatí. V období od 4. decembra 2013 do 8. septembra 2014 vykonal okresný súd jediný relevantný procesný úkon, a to, že uznesením č. k. 5 Zm 1020/2013-107 z 20. marca 2014 rozhodol o ustanovení opatrovníka pre žalovaného v II. rade z dôvodu, že jeho pobyt nebol známy, avšak tento úkon sa týkal iného účastníka konania, nie sťažovateľa. Týmto vznikol prietah v trvaní 9 mesiacov.

21.2. Ako čisto prietahové obdobie hodnotí ústavný súd úsek od 10. apríla 2018, keď okresný súd zaslal znalecký posudok stranám, do času podania ústavnej sťažnosti 2. decembra 2020. V tomto časovom období okresný súd vo veci nekonal, čo napokon ani predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení nespochybnila. Okresný súd tak v napadnutom konaní postupoval prietahovo 3 roky a približne 4 mesiace.

22. Ústavný súd na základe vykonaného posúdenia dospel k záveru, že okresný súd v napadnutom konaní postupuje prietahovo, v dôsledku čoho tak porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

23. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie stále trvá a vo veci nebolo dosiaľ rozhodnuté, prikázal ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietahov.

24. Sťažovateľ požiadal o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 9 000 eur z dôvodu prietahov okresného súdu v napadnutom konaní.

24.1. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez

porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02, III. ÚS 17/02, I. ÚS 257/08, III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, I. ÚS 341/2018, III. ÚS 187/2018, IV. ÚS 64/2020).

24.2. Ústavný súd v napadnutom konaní okresného súdu identifikoval prietahy popísané a kvantifikované v bode 21 tohto odôvodnenia. Vychádzajúc zo svojej judikatúry (IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, I. ÚS 341/2018, III. ÚS 187/2018, IV. ÚS 64/2020), priznal v popísanej situácii sťažovateľovi sumu 1 500 eur.

24.3. Pri posudzovaní výšky primeraného finančného zadosťučinenia tak ústavný súd vychádzal z judikatúry ESLP, v zmysle ktorej by výška priznaného finančného zadosťučinenia na vnútroštátnej úrovni mala byť v rozumnom pomere k sume, ktorú by v podobných prípadoch sťažovateľovi priznal ESLP (rozsudky vo veci Scordino a ďalší proti Taliansku z 27. 3. 2003, sťažnosť č. 36813/97 oddiel I, Horváthová proti Slovenskej republike zo 17. 5. 2005, sťažnosť č. 74456/01, Palgutová proti Slovenskej republike zo 17. 5. 2005, sťažnosť č. 9818/02, Švalík proti Slovenskej republike z 15. 2. 2005, sťažnosť č. 51545/99).

25. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti požadoval zaplatenie finančného zadosťučinenia vo výške 9 000 eur. Vzhľadom na to, že ústavný súd priznal sťažovateľovi sumu finančného zadosťučinenia vo výške 1 500 eur, vo zvyšnej časti jeho návrhu nevyhovel.

IV.

Trovy konania

26. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

26.1. Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2020, a to prevzatie a príprava zastupovania a písomné podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu. Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 2 v spojení s § 3 ods. 1 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 1/6 z výpočtového základu zo sumy 1 062 eur, čo činí za jeden úkon právnej služby odmenu v sume 177 eur a režijný paušál je v sume 10,62 eur, teda celková súhrnná suma je 375,24 eur. Táto suma sa zvyšuje o sumu dane z pridanej hodnoty vo výške 20 %, teda celková suma je 450,29 eur. Za repliku sťažovateľa náhradu trov konania nepriznal, keďže jej obsah bol iba opakovaním už známych skutočností.

26.2. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti požadoval náhradu trov konania vo výške 1 361,46 eur. Vzhľadom na to, že ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania vo výške 450,29 eur, vo zvyšnej časti jeho návrhu nevyhovel.

27. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

28. S poukazom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, sa pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumie jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. marca 2021

Libor Duľa
predseda senátu